ALFONS DOPSCH: *Die freien Marken in Deuschland.* Ein Beitrag zur Agrar- und Sozialgeschichte des Mittelalters. — R. M. Rohrer, Baden etc. — Brünn, str. 124 i malý 8⁰. — Bylo dobře řečeno, že se stmívá ponenáhlu nad původní starou teorií o agrárním komunismu hospodářském v německém starověku. Po prvé této studii předního badatele v hospodářských dějinách značně ulehčeno, protože jsou k nim zachovány velmi obrátil se zejména proti vývodům Otta Gierkeho a svou ránu vede na jeden z pilířů této teorie, t. zv. »svobodné marky«. Byly to v Německu obce, jež svým postavením zachovaly si právní svobodu až do konce středověku, při čemž se v nich uchovalo pod správou foitů jiné hospodářské zřízení než v ostatních obcích. Dopschova oposice se obrací zvláště proti dosavadnímu názoru, že středověké zřízení markové navazuje přímo na hospodářské instituce germánského starověku. Němci mají badání v hospodářských dějinách je jisto, že soumrak postupuje nezadržitelně. Dopsch v ní hojné prameny. D. rozborem nejdůležitějších z nich provádí svůj protidůkaz, který se mu plně daří. Jeho zásluhou se jeví t. zv. svobodné vlastnictví (freieigen) jako typ vlastnictví děleného, což plně zapadá do středověkého rámce hospodářského feudalismu (— to přiznal částečně už Fierke —) se všemi znaky i pevným každoročním poplatkem (činží). Jistě také nelze říci, že »homines ville« byli zcela svobodní, když stále se vrací tvrzení o milosti (gnade, gracia) a hlavně ovšem ustavičné připamatovávání podřízenosti zeměpánům. Teprve 14. a 15. stol. pozdvihuje užitkové vlastnictví snad nejvíce tím, že propujčení stalo se dědičným. D. také ukazuje, že není spolehlivého výkladu o kompetenci »fojta«, který na různých místech měl i různou pravomoc. Nejdůležtější jest ovšem Dopschův důkaz, že »svobodné vlastnictví« nelze pojímati v moderním smyslu, a že jsou případy, kdy »svobodné« (frei) značí tolik jako imunisované. D. rozšiřuje i Brunnerovy vývody stran výkladu sentence: »(Stadt) Luft mach frei.« Ze všeho vyplývá, že není spojitosti mezi starým hospodářským zřízením a novými institucemi markovými, jež nám představují novější právní formu. Proto také existence jejich nemůže býti důkazem pro starou dobu.

Dopschova práce, jež je skvělou metodou podána, se nedotýká přímo našich hospodářských dějin. Než maně se vtírá několikráte porovnání s některými našimi právně-hospodářskými institucemi. Je to zvláště »zádruha—nedíl«, na níž není dosud přes všechny práce, rozbory etc. vše tak jasné, abychom směle mohli tušit, že jsme se už dopracovali jistoty. Ča.

JAN HAJŠMAN: *Mafie v rozmachu. (Jak jsme bourali Rakousko.)* — Praha. Orbis. 1933. Str. 444 in 8. (Stopami dějin, I. 6.) Kč 56. — Hajšman, vlastně jednatel a sekretář Mafie (kdyby tam ovšem bývalo šarží), podává nám v tomto souhrnném díle další vzpomínky na organisaci odboje domácího. Je to tím cennější, že své vzpomínky doprovází citací velmi přesného materiálu, jak ze svého deníku, tak i z korespondence a novin. Tím se jeho dílo stává dokumentárním. H. se nikterak nedovede zakrývati svým míněním a jen v málo případech zatajuje jména osob, naproti tomu jmenuje klidně a podle pravdy osoby, které se buď výslovně kompromitovaly svým stanoviskem protičeským, nebo aspoň opatrnicky. Leccos ze vzpomínek Hajšmanových je již známo z jiných líčení příslušníků Maffie, nebo jeho vlastních, ale Hajšmanovi zůstane vyhrazena zásluha celkového podání. Potud nejcennější se stanoviska referentova jsou zvláště ty stati, kde H. vysvětluje organisaci základu našich nových právních institutů. Tak jde hlavně o počátky a vývoj Národního výboru jako základu pro budoucí Národní shromáždění, čímž jsou tu vlastně obsaženy dějiny našeho NS. Podobně je tomu i stran Hospodářských rad. Velmi mnoho cenného poskytnou i kapitoly o manifestu spisovatelském, které doplňují knihu Heidlerovu, dále o tříkrálové deklaraci, a národní přísaze z 13. dubna 1918. Za to je velmi střízlivé líčení Hajšmanovo o 28. říjnu a stojí věru za srovnání s líčením ex post Peroutkova v »Budování státu« (srov. ref. v min. roč.). Předností Hajšmanovy práce je i osobní rejstřík, který dopomůže k rychlé informaci v knize, kterou jistě už pro její dramatické podání, v němž se tragické události střídají s veselými, si přečtete vskutku jedním dechem. Ča.